

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

Dato: 30.04.2020
Vår ref: 20/00314-4
Deres ref: 19/4242

Uttalelse til høring av forslag til forskrift om Elfenbenslav som prioritert art med økologisk funksjonsområde og olivinskog og åpen grunnlendt kalkmark som utvalgt naturtype.

Ladebekken 50
Postboks 3021 Lade
N-7441 Trondheim

TELEFON + 47 73 90 46 00
E-POST post@dirmin.no
WEB www.dirmin.no

GIRO 7694.05.05883
SWIFT DNBANOKK
IBAN NO5376940505883
ORG_NR. NO 974 760 282

SVALBARDKONTOR
TELEFON +47 79 02 12 92

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) viser til ovennevnte sak, datert 6. februar 2020.

DMF er statens sentrale fagmyndighet ved forvaltning og utnyttning av mineralske ressurser, og skal bidra til størst mulig samlet verdiskaping basert på en forsvarlig og bærekraftig utvinning og bearbeiding av mineraler. Et sentralt mål i mineralforvaltningen er å sikre tilgangen til viktige mineralressurser i framtida.

Konkluderende merknad fra DMF

Ut fra dagens kunnskap finner vi det sannsynlig at det kan oppstå en målkonflikt mellom ønsket om å bevare den kritisk trua naturtypen olivinskog og behov for å utvinne industrimineralet olivin. På kort sikt er det mest sannsynlig at en eventuell konflikt vil kunne oppstå i forbindelse med behov for undersøkelser av forekomster og i forbindelse med utvidelser av dagens uttaksområder. På lengre sikt, eller ved en betydelig økning i etterspørsel av olivin, kan det også oppstå konflikter knyttet til etablering av nye uttak.

Når det gjelder naturtypen åpen grunnlendt kalkmark, er sannsynligheten for vesentlig konflikt mellom utnyttelse av mineralressurser og åpen grunnlendt kalkmark liten. DMF vurderer derfor, ut fra hensynet til mineralnæringen og langsiktig forvaltning av mineralressurser, at konsekvensene av å gjøre naturtypen til utvalgt naturtype er små.

Nærmere om vår vurdering

Klima- og miljødepartementet har sendt utkast til forskrift om elfenbenslav som prioritert art med økologisk funksjonsområde og utkast til endring av forskrift om utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven på høring. Forslaget innebærer at olivinskog gjøres til utvalgt naturtype. Klima- og miljødepartementet vurderer også om åpen grunnlendt kalkmark skal gjøres til utvalgt naturtype, og det bes særlig om høringsinstansenes syn på dette.

DMF har i forbindelse med høringen sett særskilt på naturtypene olivinskog og åpen grunnlendt kalkmark, fordi dette er naturtyper som kan knyttes til spesifikke typer

mineralressurser i Norge. Vi har derfor bedt Norges geologiske undersøkelse (NGU) om å bistå med en vurdering av registrerte olivin- og kalkforekomster som sammenfaller med registrerte forekomster av naturtypene. Vi har lagt vurderingene fra NGU til grunn for vår uttalelse.

Olivinforekomster og olivinskog

Olivinskog er knyttet til ultramafiske bergarter. Det samme er en rekke metalliske og ikke-metalliske mineralressurser, der olivinforekomster er av størst betydning.

Olivin er et av Norges viktigste industrimineraler både når det gjelder omsetning og arbeidsplasser. Vi har per i dag to uttak av olivin i Norge, der det største er Gusdal olivinbrudd i Åheim i Vanylven kommune, Møre og Romsdal.

Produksjonen i Norge står for minst 50 % av verdens totale produksjon av olivin, og produksjonen kan økes dersom etterspørselen øker. Årsaken til den høye markedsandelen oppgis å være god kvalitet på produktet som selges. Forhold som nærhet til marked og lave transportkostnader er også viktig.

Det har vært en nedgang i etterspørselen etter olivin fra Norge de siste årene. Årsaken til nedgangen forklares bla. med at flere europeiske stålverk som har brukt norsk olivin har blitt nedlagt. Olivin brukes hovedsakelig som slaggdanner i fremstilling av råjern. I motsetning til andre mineraler som kalkspat og dolomitt, inneholder olivin ikke karbon og medfører dermed langt mindre utslipp av CO₂ i produksjon av stål. Hvis det etter hvert blir slik at stålindustrien må betale for CO₂-utslipp, kan dette øke etterspørselen etter olivin i vesentlig grad.

Det jobbes med å komme inn på – og utvikle - flere markeder for olivin, men foreløpig er det ikke snakk om store salgsvolum. Olivin blir også brukt til støypesand, råstoff for ildfaste produkt, sandblåsing og steinullproduksjon, og kan benyttes som råstoff for magnesiumproduksjon. Olivin har også vist seg å være et viktig materiale for rehabilitering av forurenset grunn da det absorberer og binder tungmetaller.

Olivin er et viktig industrimineral og det er viktig for samfunnet at drivverdige olivinressurser sikres og er tilgjengelige for mulig utnyttelse for fremtiden.

En gjennomgang av registrerte olivinforekomster og kartlagte forekomster av olivinskog, viser at det kan være grunnlag for fremtidig konflikt mellom ivaretagelse av naturtypen og mineralutnyttelse. Dette gjelder også lete-/undersøkelsesvirksomhet. Tilgang til å foreta undersøkelser er nødvendig for å finne ut om en forekomst er økonomisk drivverdig. Undersøkelser innebærer alt fra overflyvning og enkel prøvetaking med hammer til prøveboring og prøve drift, og vil således medføre ulik påvirkning på miljø og omgivelser.

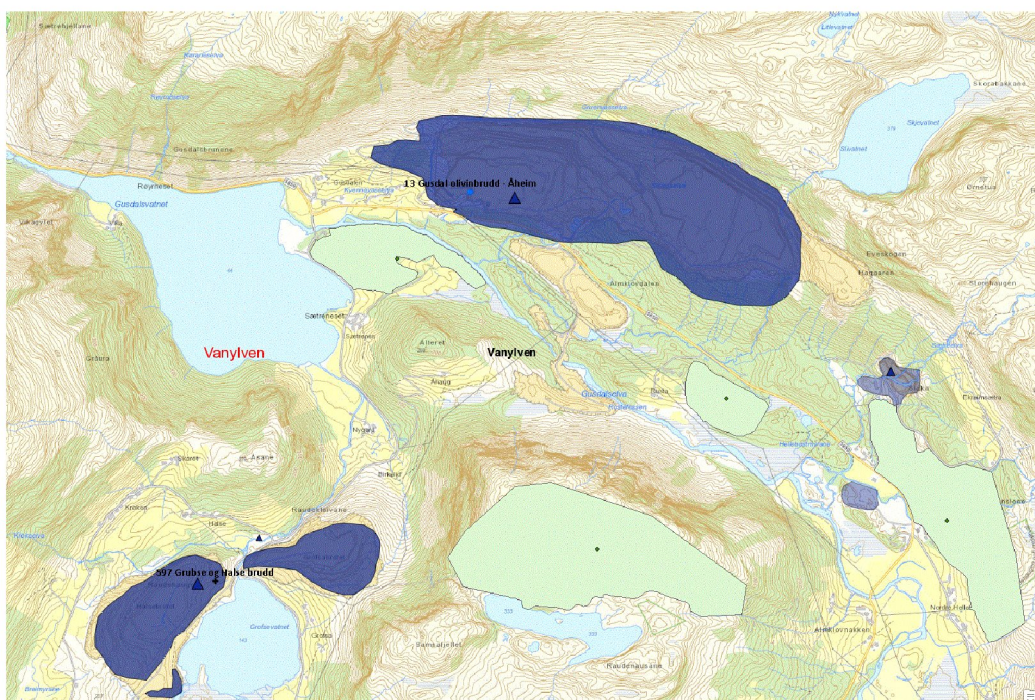
NGU har kartlagt flere forekomster av olivin. Tabellen nedenfor viser antatte verdier for noen av de viktigste forekomstene der naturtypen er registrert innenfor eller nært forekomster av olivin. Her har vi, basert på forutsetninger om salgsverdi, areal og utvinning, beregnet bruttoverdier på de ulike forekomstene. Det er forekomstområdets kvaliteter som ressurs, og ikke hvorvidt det foreligger planer for utnyttelse, som danner grunnlaget for vurderingene.

<u>Navn</u>	<u>1000 t</u>	<u>Bruttoverdi</u>
Gusdal (Vanylven kommune)	1 200 000	kr 48 000 000 000
Bjørkedalen (Volda kommune)	4 207 800	kr 168 312 000 000
Ullalandsvann (Volda kommune)	1 921 500	kr 76 860 000 000
Leknesnakken (Ørsta kommune)	9 000	kr 360 000 000
Raudbergvik (Fjord kommune)	432 000	kr 17 280 000 000
Onlisavann (Fjord kommune)	198 000	kr 7 920 000 000
SUM		kr 318 732 000 000

Beregningene viser at forekomstene av olivin kan representere betydelige verdier.

Innenfor dagens angitte konsesjonsområder, vil det være tilgjengelige ressurser for minst 150 år gitt dagens etterspørsel. Vi anser det derfor som lite sannsynlig at det vil være aktuelt å starte opp nye olivingruver i Norge i nær framtid. Ved å utvide områder som allerede er i drift, kan levetiden på uttak forlenges ytterligere. Utvidelser av eksisterende uttak kan komme i konflikt med registrerte forekomster av olivinskog som vist i Figur 1.

Figur 1 Bildet viser forekomster av olivin av internasjonal betydning (blått areal) og forekomster av olivinskog (grønt areal) ved Åheim, Vanylven kommune i Møre og Romsdal. Det er pågående drift i den nordligste forekomsten. En eventuell utvidelse av dagens drift i dette området vil skje i østlig retning, og vil sannsynligvis medføre konflikt mellom uttaksvirksomhet og naturtypen olivinskog.

Vedtaket om å gjøre olivinskog til utvalgt naturtype innebærer at denne naturtypen skal tillegges særskilt vekt i vurderingen av om det skal gis tillatelse til inngrep i konfliktområder, i henhold til naturmangfoldloven § 53. Dette får betydning blant annet i forvaltningen av mineralressurser. I vår uttalelse har vi omtalt betydningen av olivin som mineralressurs og pekt på mulige konfliktområder og konsekvenser som forskriftsendringen (vil kunne få) får for mineralforvaltningen.

DMF mener at det ved en vurdering om å vedta olivinskog som utvalgt naturtype, må vektlegges at samfunnet har reelle behov for slike mineralressurser og at etterspørselen kan øke i vesentlig grad. DMF mener videre det er viktig at det legges til grunn at utvelgelsen av olivinskog som utvalgt naturtype vil kunne medføre konsekvenser for både rettighetshavere og grunneiere. I følge høringsnotatet kapittel 6.3 om økonomiske konsekvenser, heter det at konsekvensene for grunneiere og rettighetshavere som følge av utvelgelsen av olivinskog som utvalgt naturtype, beror på hvordan kommunene og andre myndigheter forvalter forekomstene og hvilke eier- og bruksinteresser som gjør seg gjeldende i de konkrete sakene. Vi ser at det presiseres at beskyttelsesnivået som vil følge av utvelgelse av naturtypen ikke innebærer at pågående næringsvirksomhet må opphøre eller bli vesentlig vanskeliggjort.

Vi tolker dette slik at utvelgelse av naturtypen ikke vil få betydelige konsekvenser for pågående mineralvirksomhet. For gjennomføring av undersøkelser, utvidelser av pågående drift og etablering av nye gruveområder, fremstår det imidlertid som usikkert/uavklart hvilke konsekvenser utvelgelsen av naturtypen vil få for mineralnæringen og samfunnets tilgang til viktige mineralressurser.

Ut fra dagens kunnskap finner vi det sannsynlig at det kan oppstå en målkonflikt mellom ønsket om å bevare den kritisk trua naturtypen olivinskog og behov for å utvinne industrimineralet olivin. På kort sikt er det mest sannsynlig at en eventuell konflikt vil kunne oppstå i forbindelse med behov for undersøkelser av forekomster og i forbindelse med utvidelser av dagens uttaksområder. På lengre sikt, eller ved en betydelig økning i etterspørsel av olivin, kan det også oppstå konflikter knyttet til etablering av nye uttak.

Åpen grunnlendt kalkmark og kalkstein/marmor

For åpen grunnlendt kalkmark ber Klima- og miljødepartementet særskilt om innspill på konsekvenser av å gjøre naturtypen til ny utvalgt naturtype, herunder tilbakemelding på områder som er særlig attraktive for utbygging.

Åpen grunnlendt kalkmark er knyttet til arealer med kalkstein og/eller marmor. Naturtypen er begrenset til områder med kalkrik berggrunn og et varmt og tørt klima, og forekommer naturlig som små og fragmenterte forekomster i tilknytning til åpne og eksponerte kyst- og innsjønære områder. Mesteparten av den kartlagte naturtypen finnes i Oslofeltets kalksteinsenheter, fra Eidangerfjorden til Mjøsa. Noen få områder ligger i marmorenheter i Trøndelag.

Potensiell overlapp mellom naturtypen og mineralske ressurser gjelder først og fremst kalk som industrimineral og jordforbedringsmiddel, sekundært bruk som pukk og naturstein. Fra et verdiskapingsståsted er det kalkstein, kalkspatmarmor og dolomittmarmor som er de viktigste bergartene som potensielt kan overlappe med åpen grunnlendt kalkmark. Svært rene kalkforekomster, som man blant annet finner i Møre og Romsdal, Trøndelag, Nordland og Troms, vil kunne ha høyt potensiale for verdiskapning som industrimineral. I disse fylkene vil det potensielt kunne bli konfliktområder dersom fremtidig kartlegging viser større utbredelse av både ren kalkstein og marmor og åpen grunnlendt kalkmark. Der sonene med kalkstein og marmor derimot er urene vil konfliktpotensialet være mindre. Bergartene vil fortsatt kunne brukes lokalt som jordforbedringspotensiale og pukk, men

verdiskapingspotensialet er lavere enn for høyverdige industrimineralprodukter og potensiell bruk som naturstein.

Det er i dag flere uttak av kalkstein og marmor i Norge, men få av disse overlapper med åpen grunnlendt kalkmark.

På generelt grunnlag vil åpen grunnlendt kalkmark ha mulige konflikter med mineralske ressurser, fortrinnsvis kalksteinsressurser av lokal betydning, da grunnlaget, geologien, for både ressursen og naturtypen er den samme. Det er likevel få konflikter i de områdene hvor denne naturtypen er registrert og kartlagt per i dag.

Ut fra den kunnskapen vi har i dag er sannsynligheten for konflikt mellom utnyttelse av mineralressurser og åpen grunnlendt kalkmark liten. DMF vurderer derfor, ut fra hensynet til mineralnæringen og langsiktig forvaltning av mineralressurser, at konsekvensene av å gjøre naturtypen til ny utvalgt naturtype er små.

Elfenbenslav som prioritert art

DMF har ingen merknader til utkast til forskrift om elfenbenslav som prioritert art med økologisk funksjonsområde.

Vennlig hilsen

Dragana Beric Skjøstad
seksjonssjef

Ine Cecilie Mork Olsen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Saksbehandler: Ine Cecilie Mork Olsen

Mottakere:

Klima- og
miljødepartementet

Postboks 8013 Dep.

0030 OSLO